

**Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Львівська політехніка»
Навчально-науковий інститут державного управління
Кафедра регіонального та місцевого розвитку**

ПЕРСПЕКТИВИ РЕГІОНАЛЬНОГО ТА МІСЦЕВОГО РОЗВИТКУ

Матеріали наукової конференції молодих учених

9 грудня 2022 року

Львів 2022

*Розповсюдження та тиражування без офіційного дозволу
ІНДУ НУ «Львівська політехніка» заборонено*

Метою наукової конференції молодих учених «Перспективи регіонального та місцевого розвитку» є обмін досвідом та обговорення актуальних теоретичних і прикладних проблем регіонального та місцевого розвитку в контексті сталого розвитку в умовах воєнного стану та у поствоєнний період.

До участі запрошені теоретики та практики публічного управління, науково-педагогічні працівники споріднених спеціальностей, аспіранти і докторанти, громадські активісти та всі зацікавлені особи.

**Матеріали та пристатейна література
публікуються в авторській редакції.
За достовірність фактичної інформації
у публікаціях відповідальність несуть автори**

Перспективи регіонального та місцевого розвитку [Текст]: матер. наук. конф. молодих учених (9 грудня 2022 р., м. Львів). – Львів: НУ «Львівська політехніка», 2022. – 25 с.

© Навчально-науковий інститут
державного управління
Національного університету
«Львівська політехніка», 2022

Програмний і організаційний комітети

1. Програмний комітет конференції:

Голова:

Кіцак Тарас Миколайович – к. держ. упр., в.о. директора навчально-наукового інституту державного управління Національного університету «Львівська політехніка».

Заступник голови програмного комітету:

Матвіїшин Євген Григорович – д. е. н., доцент, завідувач кафедри регіонального та місцевого розвитку навчально-наукового інституту державного управління Національного університету «Львівська політехніка».

Члени програмного комітету:

Крайник Ольга Петрівна – д. е. н., професор, професор кафедри регіонального та місцевого навчально-наукового інституту державного управління Національного університету «Львівська політехніка».

Бліщук Катерина Михайлівна – к. е. н., доцент, доцент кафедри регіонального та місцевого навчально-наукового інституту державного управління Національного університету «Львівська політехніка».

Козак Іванна Ігорівна – к. держ. упр., доцент, доцент кафедри регіонального та місцевого навчально-наукового інституту державного управління Національного університету «Львівська політехніка».

2. Організаційний комітет конференції:

Голова оргкомітету:

Великопольський Роман Володимирович – заступник директора навчально-наукового інституту державного управління Національного університету «Львівська політехніка».

Заступник голови оргкомітету:

Борщук Євген Михайлович – д. е. н., професор, професор кафедри регіонального та місцевого розвитку навчально-наукового інституту державного управління Національного університету «Львівська політехніка».

Члени оргкомітету:

Гарбариніна Віта Юрійвна – к. держ. упр., асистент кафедри регіонального та місцевого навчально-наукового інституту державного управління Національного університету «Львівська політехніка».

Нєма Олександра Степанівна – к. держ. упр., доцент кафедри регіонального та місцевого навчально-наукового інституту державного управління Національного університету «Львівська політехніка».

Шостак Наталія Олександрівна – фахівець дирекції навчально-наукового інституту державного управління Національного університету «Львівська політехніка».

Вершигора Ю. З.

головний спеціаліст відділу капітального та поточного ремонту управління інфраструктури, капітального будівництва та експлуатації доріг Чернівецької обласної державної адміністрації (обласної військової адміністрації)

ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО ЯК ОДНА З РУШІЙНИХ СИЛ У ПОВОЄННОМУ ВІДНОВЛЕННІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

У зв'язку з військовою агресією російської федерації проти України і відповідно, введенням воєнного стану на усій території держави, визначено особливий правовий режим та засади діяльності органів влади, підприємств, установ, організацій, що спричинило суттєві корективи в житті населення держави. Повоєнне відновлення зруйнованих сфер економіки України (інфраструктури, промисловості, житлового фонду, навчальних закладів, соціальної сфери, енергетики тощо) вимагатиме величезних ресурсів, як людських, так і матеріальних.

Необхідність залучення інвестицій в економіку поруч із неможливістю повної передачі у приватну власність (приватизацію) об'єктів, функціонування яких має надзвичайну соціальну та економічну роль, потребує більш гнучких підходів з боку держави. Тому українським урядом було зроблено низку кроків у напрямку затвердження та розширення сфери застосування державно-приватного партнерства (далі – ДПП). Під державно-приватним партнерством, зазвичай, розуміють юридично оформлену взаємодію держави та приватного сектору щодо виконання великомасштабних проєктів, в рамках якого, як правило, держава, яка ініціює таку взаємодію, залучає інтелектуальні, трудові та фінансові ресурси приватного сектору для створення нових та/або управління функціонуванням вже об'єктів, що перебувають у власності держави, мають стратегічне значення для держави або представляють значний інтерес для суспільства.

Як приклад розглянемо сферу охорони здоров'я. Запровадження та реалізація медичної реформи в Україні мала призвести до реформування системи охорони здоров'я, у тому числі й щодо надання закладами охорони здоров'я якісних медичних послуг та їх належне матеріально-технічне забезпечення. Проте, державні програми не дозволяють повною мірою досягти зазначених цілей, насамперед через обмеженість державного бюджету у сфері охорони здоров'я. В результаті, ДПП, як форма співробітництва між державою та приватним сектором, шляхом залучення інвестицій у мережу закладів охорони здоров'я, ініціює зростання фінансування галузі та придбання нею ринкових характеристик і є цікавою опцією як для інвесторів, так і для лікарень. Медична реформа змінила підхід до засад фінансування установ системи охорони здоров'я. Однак, через хронічну нестачу бюджетних коштів, досягнення істотних змін у цьому напрямі важко здійснити. Тому ДПП як інструмент залучення приватних інвестицій у соціально значущий сектор економіки та форма співпраці державного та приватного секторів – може бути взаємовигідним кроком для всіх учасників.

Буквальне трактування основного законодавчого акту у сфері ДПП розуміє під ДПП форму співробітництва між державою та приватним сектором. На боці приватного партнера може бути як український інвестор, так і іноземний. ДПП може реалізовуватись у різних правових формах: концесії, управління майном, спільної діяльності та ін. Найбільш поширеною формою ДПП в Україні, враховуючи законодавчу урегульованість та вже набутий досвід реалізації, є концесія. Так, за даними Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України станом на 2021 рік в Україні виконувались 34 договори концесії.

Законодавство, що регулює відносини ДПП в Україні, становить низку нормативно-правових актів, основними з яких є:

- Закон України "Про державно-приватне партнерство" №2404-VI від 01.07.2010 р.[1].
- Закон України "Про концесію" №155-IX від 03.10.2019 р.[2].

- Постанова Кабінету Міністрів України "Деякі питання організації здійснення державно-приватного партнерства" №384 від 11.04.2011 р.[3].
- Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Методики виявлення ризиків здійснення державно-приватного партнерства, їх оцінку та визначення форми управління ними» №232 від 16.02.2011 р.[4].
- Наказ Міністерства економічного розвитку та торгівлі України «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо застосування Методики виявлення ризиків здійснення державно-приватного партнерства, їх оцінки та визначення форми управління ними» №944 від 07.06.2016 р.[5].
- Наказ Міністерства економічного розвитку та торгівлі України «Деякі питання щодо аналізу ефективності здійснення державно-приватного партнерства» №255 від 27.02.2012 р.[6].
- Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Методики розрахунку концесійних платежів" №706 від 12.08.2020р.[7].

Таким чином, законодавча база, що регулює питання проектів ДПП в Україні, фактично є сформованою, що створює реальні можливості для реалізації інвестиційних проектів в Україні.

До загальних положень ДПП, які застосовуються незалежно від обраної договірної моделі, слід зарахувати:

1. Конкурсний відбір приватного партнера.

За загальним правилом, основним принципом вибору приватного партнера є оцінка конкурсних пропозицій місцевою радою або урядом. При цьому законодавство захищає інтереси ініціатора проекту ДПП. Тож, якщо заявку на участь у конкурсі подало кілька заявників, то за ініціатором залишається переважне право на укладення договору.

У разі подання заявки на участь у конкурсі однією особою сторони проекту лише погоджують умови майбутнього договору.

2. Терміновість ДПП. У переважній більшості термін складає від 5 до 50 років.

Довгостроковий характер відносин, закріплений договором, дозволяє розраховувати на стабільність інвестицій, отримати прибуток від внесення інвестицій у реальній перспективі і є запорукою виконання сторонами зобов'язань один перед одним.

3. Обов'язковість внесення інвестицій у об'єкт ДПП. Можливість закріплення на правах власності інвестованого рухомого майна приватного партнера.

У сферах життєдіяльності інвестиції можуть бути реалізовані через виконання робіт/надання послуг (будівництво/реконструкція об'єктів соціальної сфери, їх технічне переоснащення, утримання або експлуатація тощо) або здійснення таких функцій як планування та управління, надання спеціалізованих/високоспеціалізованих послуг тощо.

4. Необхідність балансу соціальної та приватної цілей у проекті ДПП.

Інтереси приватного партнера, як правило, реалізуються шляхом надання платних послуг за рахунок об'єкта ДПП. Державний партнер, своєю чергою, отримує новостворені чи переоснащені об'єкти ДПП, зберігаючи їх у своїй власності. Громадськість отримує послуги вищої якості.

Процес успішної реалізації проекту є досить складним та тривалим. У середньому термін підготовки до укладання договору, за встановленими у законодавстві термінами, становить 9-18 місяців та містить такі етапи:

1. Подання техніко-економічного обґрунтування до місцевих органів;
2. Аналіз ефективності імплементації проекту ДПП;
3. Прийняття рішення щодо реалізації проекту ДПП;
4. Затвердження конкурсною комісією документації (проекту договору), проведення конкурсу та визначення його переможця;
5. Укладання договору.

Список використаних джерел

1. Закон України "Про державно-приватне партнерство" №2404-VI від 01.07.2010 р.

2. Закон України "Про концесію" №155-IX від 03.10.2019 р.
3. Постанова Кабінету Міністрів України "Деякі питання організації здійснення державно-приватного партнерства" №384 від 11.04.2011 р.
4. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Методики виявлення ризиків здійснення державно-приватного партнерства, їх оцінку та визначення форми управління ними» №232 від 16.02.2011 р.
5. Наказ Міністерства економічного розвитку та торгівлі України «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо застосування Методики виявлення ризиків здійснення державно-приватного партнерства, їх оцінки та визначення форми управління ними» №944 від 07.06.2016 р.
6. Наказ Міністерства економічного розвитку та торгівлі України «Деякі питання щодо аналізу ефективності здійснення державно-приватного партнерства» №255 від 27.02.2012.
7. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Методики розрахунку концесійних платежів" №706 від 12.08.2020р

Войтик О. Є.

*кандидат наук з державного управління, старший викладач кафедри публічного управління та публічної служби Національного університету «Львівська політехніка»
Навчально-наукового інституту державного управління*

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ НАДАННЯ ПУБЛІЧНИХ ПОСЛУГ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

У Концепції адміністративної реформи в Україні передбачається надання публічних послуг органами державної влади та органами місцевого самоврядування, а також у підпорядковуваних їм організаціях, установах та підприємствах [1].

Публічні послуги реалізуються не лише державними органами влади, але й регіональними та місцевими, а також різноманітними організаціями та об'єднаннями, які визначені законодавством, що визначає їх універсальність, гнучкість та комплексність. Саме регіональний підхід дає можливість вирізнити публічні послуги від суто державних, суттєво розширюючи розуміння даного поняття та даючи можливість споживачам отримувати більш конкретні види послуг.

Згідно із Законом України «Про адміністративні послуги» вони є результатом здійснення владних повноважень суб'єктами надання адміністративних послуг за заявою фізичної чи юридичної особи відповідно до законодавства [2].

Суб'єктна ознака є основною при класифікації публічних послуг. Проте їх можна класифікувати і залежно від низки інших ознак:

- За споживачами, які отримують публічні послуги – фізичні і юридичні особи;
- За видами послуг – матеріальні та нематеріальні, колективні та індивідуальні, паперові та електронні;
- За групами послуг – сфер надання послуг, повноважень відповідальних осіб щодо надання певних послуг, форм оплати за послуги, складових публічного управління.

Варто згадати ще один класифікаційний підхід до розуміння сутності публічних послуг за наступними критеріями:

- 1) Безпосередня участь органів публічної влади та публічних установ у процесі надання публічних послуг;
- 2) Забезпечення та гарантії надання різноманітних послуг з боку держави;
- 3) Рівний доступ до послуг для тих, хто їх потребує, а також їх безперервність;
- 4) Нормативно-правова регламентація надання публічних послуг в країні [3].

Різноманітність публічних послуг та підходів до їх класифікації дає підстави вести мову про їх публічний характер, встановлення гарантій їх надання, відповідальність

суб'єктів, які їх здійснюють, а також висока суспільна значущість. Загалом, публічним послугам притаманні такі основні ознаки, які вирізняють цю категорію з-поміж інших видів послуг в суспільстві:

- в основі надання публічних послуг лежить задоволення суспільних інтересів;
- існує надзвичайно велика кількість споживачів публічних послуг в суспільстві;
- суб'єктами надання публічних послуг є органи державної влади, органи місцевого самоврядування, громадські організації, об'єднання громадян, підприємства, установи, організації та інші суб'єкти господарської діяльності;
- публічні послуги базуються як на приватній, так і на публічній власності;
- публічним послугам притаманний територіальний характер відповідно до тих суб'єктів, які їх здійснюють, та населення, яке проживає на певній території і споживає ці послуги відповідно до чинного законодавства та своїх потреб;

Треба розуміти, що поняття «публічні послуги» є набагато ширшим та передбачає набагато більше складових та взаємодій, ніж «державні послуги», оскільки їх можуть надавати як державні, так і недержавні структури.

Отже, процес надання публічним послуг є комплексною системою, в основі якої лежать складові, які гармоніюють між собою. Разом з тим, необхідно дотримуватися послідовності прийняття рішень, надаючи ті чи інші послуги для споживачів. Особливістю цього процесу є те, що менеджерами в даному випадку є не лише держава та її органи влади, але й недержавні структури, проте всі вони повинні злагоджено та цілеспрямовано діяти в інтересах держави та її населення, при цьому приватні інтереси повинні відходити а другий план.

Список використаних джерел

1. Про схвалення Концепції розвитку системи надання адміністративних послуг органами виконавчої влади : розпорядження Кабінету міністрів України від 15 лютого 2006 р. № 90-р // Офіційний вісник України. № 7. 2006, С. 167.

2. Про адміністративні послуги: Закон України. URL: <https://snap.rada.te.ua/about/documents/26-zakon-ukrainy-pro-administratyvni-posluhy> (дата звернення 06.12.2022р.).

3. Горбатюк В. Поняття та види публічних послуг у сфері управління державними фінансами. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/apdyo_2012_3_16.pdf (дата звернення 07.12.2022р.).

Гаврюшина М.Є.

студентка Навчально-наукового інституту державного управління Національного університету «Львівська політехніка»

ПРОГНОЗУВАННЯ ВПЛИВУ РОСІЙСЬКОЇ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ НА ЗМІНИ ОБСЯГІВ ВИРОБНИЦТВА ТА ЕКСПОРТУ УКРАЇНСЬКОЇ АГРАРНОЇ ПРОДУКЦІЇ

Російська військова агресія зумовила тимчасову втрату частини території, яка навіть після її звільнення буде певний час непридатна для аграрного виробництва. Адже залишки боєприпасів і забрудненість земель залишками військової техніки та різноманітного сміття вимагатимуть значного часу на розмінування та розчищення. За попередніми оцінками науковців Інституту аграрної економіки, потенційна пряма шкода, якої було завдано вітчизняній сільськогосподарській інфраструктурі та її активам внаслідок повномасштабної російської агресії проти України, перевищує 6 млрд дол. США.

Оскільки відбудова сектору потребуватиме значних зусиль та інвестицій, тому актуальною є реалізація ініціативи Національної академії аграрних наук України щодо створення спеціальної державної інституції – Національного фонду відновлення агропромислового виробництва на деокупованих територіях [6]. С. Надвиничний зауважив, що під час аналізу визначальних складових регіональної організації аграрної сфери важливу роль відіграє територіально-локалізаційна складова, яка залежить від особливостей саморозвитку локальних структур, регіонів тощо [10].

До згаданих цим науковцем складових регіональної організації аграрної сфери (таких як специфіка аграрного устрою, рівень інтенсивності виробництва, спеціалізація тощо) тепер необхідно додати також і негативні наслідки російської військової агресії, які особливо гострими є у східних і південних областях України. Вплив російської військової агресії на продовольчу безпеку дослідив також Р. Мудрак. Він розкрив тенденції постійного зростання частки українського експорту окремих видів агропродовольчої продукції у світовому експорті.

Проблеми, зумовлені війною, ставлять під загрозу забезпечення низки країн окремими видами продукції, які постачала Україна: соняшникова олія, зерно різного гатунку тощо.

Для прогнозування обсягів виробництва та експорту аграрної продукції доцільно застосувати комбіновані методи. На нашу думку, результатами прогнозування мають бути кількісні показники, які дають змогу порівнювати стани об'єкта в минулому (фактичний) та в майбутньому (прогнозний). Тому ті показники, які за суттю є якісними, необхідно виражати кількісно. Потрібно врахувати те, що на обсяги сільськогосподарського виробництва впливають різноманітні чинники: загальний стан економіки України та країн, які імпортують українську продукцію; погодні умови впродовж конкретного року; урядові програми тощо.

Загальний стан економіки України описують через низку макроекономічних показників, зокрема – валовий внутрішній продукт (ВВП). Прогнозні розрахунки обсягів виробництва аграрної продукції в Україні отримано на основі припущень про їх зменшення відповідно до частки втрачених для сільського господарства земель у зв'язку з російською військовою агресією. Попри спад виробництва у 2022 році прогнозується його поступове зростання до 2025 року з середнім темпом 2% на рік. Напрямом подальших досліджень може стати виявлення додаткових можливостей розширення експорту української аграрної продукції. Зокрема, Україна може скористатися обставинами зростання попиту на продовольство у світі загалом, а також на аграрну продукцію, вирощену без хімічної обробки, а також доцільно виконати прогнозні розрахунки, опираючись на натуральні показники експорту, оскільки вартісні показники залежать від змін цін на аграрну продукцію, які ускладнюють прогнозування.

Список використаних джерел

1. Аграрний і сільський розвиток для зростання та оновлення української економіки : наукова доповідь / за ред. чл.-кор. НАН України Бородіної О.М., д-ра екон. наук Шубравської О.В. ; НАН України. Київ : ДУ «Ін-т екон. та прогноз. НАН України», 2018. 152 с.
2. Аналітики підраховали, скільки сільгоспугідь окуповано в Україні. Агроексперт : [сайт]. URL: <https://latifundist.com/novosti/59444-analitiki-pidrahuvali-silki-silgospugid-okupovano-v-ukrayini>.
3. Богомазова В. М. Класифікація та область застосування методів середньострокового прогнозування // Формування ринкових відносин в Україні . 2012. № 5. С. 31-35.

Гарбариніна В.Ю.

кандидат наук з державного управління, асистент кафедри регіонального та місцевого розвитку Навчально-наукового інституту державного управління Національного університету «Львівська політехніка»

МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ СТАНДАРТІВ ЯКОСТІ ТА ДОСТУПНОСТІ НАДАННЯ ПУБЛІЧНИХ ПОСЛУГ НА РІВНІ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Однією з головних цілей реформи місцевого самоврядування та децентралізації влади в Україні є надання доступних та якісних публічних послуг мешканцям територіальних громад. Система понять, пов'язаних із терміном «публічні послуги» охоплює державні, муніципальні, адміністративні, соціальні, комунальні та інші послуги. Щоб проаналізувати їх види та системні характеристики потрібно не тільки створити інституційні та правові засади підвищення якості надання публічних послуг, але й розробити і затвердити стандарти якості та доступності публічних послуг для забезпечення їх прозорості, раціональності та врахування інтересів людей.

В Конституції України та інших нормативно-правових актах немає чіткого визначення публічних послуг і загальних засад їх надання. Разом із тим, Конституція України визнає право жителів України на місцеве самоврядування як право самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції та законів України [2]. Органам місцевого самоврядування можуть надаватися законом окремі повноваження органів виконавчої влади [2], у тому числі щодо надання публічних послуг.

В Україні процес впорядкування реалізації ефективної політики щодо надання публічних послуг триває з 2014 року. Органам місцевого самоврядування передані більшість повноважень у секторальних сферах, зокрема у питаннях соціально-економічного розвитку громад.

Органи місцевого самоврядування представляють інтереси всіх жителів громади, а кінцевими користувачами публічних послуг є всі жителі громади без винятку. Відповідно, публічні послуги повинні бути доступними та зручними для всіх.

Затвердження стандартів якості та доступності надання публічних послуг має відбуватися з урахуванням необхідності забезпечення територіальної доступності, належної матеріально-технічної бази, відкритості інформації про послуги, порядку, умов та професійності надання публічних послуг.

Стандарти якості та доступності послуг мають реалізовуватись саме в громадах, які є найближчими до споживачів послуг. Держава в свою чергу має створити законодавчі, організаційні та фінансові умови, щоб громада реально була спроможною надавати публічні послуги відповідно до стандартів.

Ініціатива щодо підвищення якості та доступності публічних послуг може належати як надавачам, так і споживачам муніципальних послуг. Ініціаторами можуть бути керівництво територіальної громади, депутати місцевої ради, старости, формальні та неформальні об'єднання громадян, споживачі або надавачі послуг [4]. Незважаючи на канали надходження, запит на підвищення якості надання публічних послуг формують жителі, та формалізація їхніх вимог зазвичай означає, що рівень невдоволення сягає критичного рівня.

Розроблення стандартів надання публічних послуг є іманентною складовою в системі управління їх якістю: оцінка останньої має надаватися, перш за все, з урахуванням того, наскільки діяльність щодо надання послуг відповідають встановленим у стандартах вимогам та критеріям результативності та ефективності [5].

Основним завданням удосконалення та запровадження нових оцінок якості публічних послуг, що надаються громадянам є удосконалення механізму відносин між громадянами та державними органами влади [1].

Розроблення та застосування стандартів якості та доступності надання публічних послуг може стати інструментом для аналізу та планування будь-якої публічної послуги з метою підвищення рівня задоволеності споживачів.

Вибір публічної послуги для розробки стандарту якості та доступності її надання базується на потребах мешканців громади, виявлених під час опитувань чи оцінювання потреб мешканців територіальної громади. Розробка стандарту якості та доступності надання публічної послуги дає громаді можливість:

- проаналізувати поточну ситуацію щодо надання обраної послуги;
- зібрати та систематизувати дані та нормативні документи, які регулюють надання послуги;
- оцінити якість і системність зібраної інформації;
- визначити основні цілі розвитку послуги та напрями її покращення;
- запровадити діяльність для покращення контексту надання послуг;
- відстежувати успішність або неуспішність надання послуг.

Отже, зворотній зв'язок із громадянами, які є споживачами публічних послуг, має важливе значення для оцінки якості та доступності надання публічних послуг. Застосування різних форм зворотного зв'язку дозволяє суб'єкту надання публічних послуг отримувати інформацію про інтереси і потреби громадян-споживачів послуг, виявляти недоліки обслуговування та визначати напрями для вдосконалення стандартів якості та доступності надання послуг відповідно до потреб споживачів.

Список використаних джерел

1. Калинець Н. Вдосконалення механізму надання адміністративних послуг у контексті взаємодії органів публічної влади з громадою: Ефект. держ. управ. 2015. С. 211-219. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efdu_2015_43_28.
2. Конституція України від 28.06.1996, статті 7, 140, 143. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/constitution>.
3. Про адміністративні послуги: закон України від 06.09.2012 р. № 5203-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5203-17>.
4. Теорія та практика вдосконалення послуг місцевого самоврядування: посіб. для тер. громад; під заг. ред. Бурдавіцина М., Муратова О. 2021. 148 с.
5. Фуглевич К. Адміністративні послуги: поняття, види, процедурне регулювання: автореф. Одеса. 2015. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/50594853.pdf>.

Дубровська М.М.

аспірантка Навчально-наукового інституту державного управління Національного університету «Львівська політехніка»

ПРОБЛЕМИ ФІНАНСУВАННЯ ЗАХОДІВ, ОРІЄНТОВАНИХ НА ЗМЕНШЕННЯ НЕГАТИВНОГО ВПЛИВУ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ НА НАВКОЛИШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ

Сучасні соціально-економічні процеси в Україні супроводжуються зростанням навантаження на довкілля, що зумовлюється використанням виробів і речовин, які спричиняють утворення твердих побутових відходів (пластикової упаковки, акумуляторних батарей, органічних відходів тощо), поширенням виробничих відходів, пов'язаних з веденням господарства, експлуатацією транспорту, а також забрудненням середовища через воєнні дії та бомбардування на території країни. Важливими завданнями держави і територіальних громад з погляду сталого розвитку є регулювання відносин у галузі охорони, використання та відтворення природних ресурсів, забезпечення екологічної

безпеки, запобігання і ліквідації негативного впливу господарської та іншої діяльності на навколишнє природне середовище, збереження природних ресурсів, генетичного фонду живої природи, ландшафтів та інших природних комплексів, унікальних територій і природних об'єктів, пов'язаних з історико-культурною спадщиною. Для реалізації цих та інших завдань екологічної політики необхідні значні фінансові ресурси.

Одним із вагомих джерел фінансових ресурсів для запобігання та зменшення негативного впливу на довкілля шкідливих і небезпечних факторів, що виникають під час господарської діяльності, є екологічний податок. Зокрема 55 відсотків екологічного податку (крім екологічного податку, визначеного пунктом 16⁻¹ частини другої статті 29 Бюджетного кодексу України), скеровуються до бюджетів місцевого самоврядування (крім бюджетів міст Києва та Севастополя) – 25 відсотків, обласних бюджетів і бюджету Автономної Республіки Крим – 30 відсотків, бюджетів міст Києва та Севастополя – 55 відсотків [2]. Кошти спеціальних фондів державного та місцевого бюджетів повинні використовуватися за цільовим призначенням, зокрема ті, що отримані з екологічного податку, повинні спрямовуватися на фінансування природоохоронних заходів. Відповідно до практики європейських країн, видатки з коштів, які надходять від сплати екологічного податку (видатки на охорону навколишнього природного середовища), класифікуються за такими напрямками: захист атмосферного повітря і клімату; управління стічними водами; управління відходами; захист і відновлення ґрунту, ґрунтових і поверхневих вод; зниження шуму і вібрації; захист біорізноманіття та ландшафтів; захист від радіації; екологічні дослідження та розробки й інші природоохоронні заходи [1]. На території Львівської області функціонує багато підприємств та інших суб'єктів господарювання, які спричиняють забруднення довкілля. Крім того, у зв'язку з військовою агресією російської федерації частина виробництв переміщується зі східних у західні регіони України. Це зумовить додаткове навантаження на довкілля регіону, причому наслідки від забруднень можуть бути відчутні і в Республіці Польщі, з якою Львівська область має спільний кордон. Отже, важливо мати фінансові ресурси, необхідні територіальним громадам для розробки та реалізації заходів екологічного спрямування.

Проблеми екологічного оподаткування в Україні визначено в ґрунтовому дослідженні, яке провели К. Канонішена-Коваленко та Л. Шевченко [3]. Серед основних проблем, названих цими дослідниками, особливо актуальними з погляду використання територіальними громадами фінансових ресурсів на заходи з охорони довкілля є такі:

- зміна пропорцій розподілу коштів від сплати екологічного податку між державним і місцевими бюджетами та між спеціальним і загальним фондами бюджетів, що ускладнює формування послідовної політики природоохоронної діяльності та реалізації багаторічних програм у цій сфері;

- частина екологічного податку зараховується до загального фонду Державного бюджету України, отже ці кошти втрачають цільове призначення на виправлення шкоди, завданої навколишньому середовищу забруднювачами. При цьому обсяги сукупних видатків на охорону навколишнього природного середовища перевищують надходження екологічного податку загалом, і ці видатки фінансуються за рахунок інших доходів бюджету.

Загалом, вітчизняні дослідники звертали більшу увагу на стан природоохоронної діяльності та її фінансування на загальнодержавному та регіональному рівнях. Менш висвітленими є результати досліджень про обсяги видатків на природоохоронні заходи та джерела відповідних фінансових ресурсів на рівні територіальних громад, зокрема у Львівській області.

Список використаних джерел

1. Берзіна, С., Яреськовська, І. (2021). Екологічний податок та економічні інструменти стимулювання зеленої модернізації промислових підприємств. URL: <https://mepr.gov.ua/files/презентація%20ВБУ.pdf>.

2. Бюджетний кодекс України від 8 липня 2010 року № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>.

3. Канонішена-Коваленко, К. & Шевченко, Л. (2017). Екологічний податок в Україні від А до Я. Київ: Фундація «Відкрите Суспільство». URL: http://osf.org.ua/data/blog_dwnl/Ecology_Tax_from_A_to_Z.pdf.

Журавель Ю. В.

кандидат економічних наук, завідувач механіко-технологічного відділення Львівського фахового коледжу харчової і переробної промисловості

РОЛЬ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ ДЛЯ РОЗВИТКУ ГРОМАДИ

Заклади професійної, передвищої, вищої освіти відіграють значну роль для розвитку громад, оскільки формують потужні осередки концентрації молоді, педагогів, розбудови інфраструктури обслуговування (транспорту, харчування, проживання та ін.). Розташування закладів освіти вищих рівнів є потужним чинним міграційного притоку молоді, що формує потенціал розвитку локального ринку праці та суспільної системи загалом.

Таким чином, заклади освіти мають пряму роль у розвитку громад і регіонів (табл. 1). Окрім того, вони формують складну внутрішню мережу зв'язків з іншими інститутами громади – владними, підприємницькими, громадськими, інститутами соціальної інфраструктури, службами надання соціальних послуг, інститутами самоорганізації населення та іншими неформальними об'єднаннями. Характер таких зв'язків зумовлений спільною метою різних стейкхолдерів, що розташовані на певній території – підвищення її привабливості для притоку людських, інвестиційних, знанневих ресурсів.

Таблиця 1

Роль закладів освіти для розвитку громади

Рівень освіти	Індикатор	Вплив на громаду	
Заклади дошкільної і загальної середньої освіти	Соціально-демографічний розвиток громади	Привабливість громади з точки зору якості життя	Формування внутрішньої мережі зв'язків стейкхолдерів розвитку громади – освітніх, підприємницьких, соціально-інфраструктурних,
Заклади професійної, передвищої, вищої освіти	Економічний і соціально-демографічний розвиток громади	Міграційна привабливість Привабливість для бізнесу Розвитку соціальної інфраструктури	самоорганізації населення, неформальних груп населення, владних інститутів та ін. з метою підвищення привабливості території (міграційної, інвестиційної, знанневої)

Джерело: авторська розробка.

Роль закладів освіти для розвитку громад визначає доцільність їх залучення до державно-управлінських процесів, а саме до формування і реалізації публічної політики.

Публічна політика є результатом і водночас чинником розвитку громадянського суспільства та демократії. При цьому демократія в сучасному розумінні змінює акценти – від «влади більшості» й утворення інститутів представництва до створення конкурентного середовища формування політики держави за участі представників різних сфер [1, с. 23]. Також змінюється розуміння участі населення в політичних процесах: якщо традиційно

населення може впливати на владу через участь у виборах, референдумах, діяльність у політичних партіях, громадських організаціях, страйки, що активізуються у виборчий період, то для сучасного суспільства стає нагальною постійна участь населення у політичних рішеннях з реальними важелями впливу без прив'язки до наближення виборів [2, с. 158].

На практиці публічна політика передбачає можливості прямої участі недержавних організацій, об'єднань державних і громадських органів та приватних інститутів у реалізації державної політики [3, с. 108]. З цього визначення заклади освіти мають всі підстави бути суб'єктами публічної політики та взаємодіяти з іншими інститутами з метою досягнення спільних цілей підвищення конкурентоспроможності сфери освіти.

Публічні інститути в сфері освіти – це ті інститути, що наділені прямими чи опосередкованими важелями впливу на державну політику в сфері освіти. До них належать громадські організації (зазвичай профільні або з суміжних сфер – правозахисні, благодійні), асоціації (об'єднання) закладів освіти між собою та з інститутами суміжних сфер (наприклад, науковими, громадськими, підприємницькими), консультативно-дорадчі структури при органах державної влади (громадські ради), громадські групи при посадових особах (консультанти, радники, помічниками та ін.), профспілкові організації (як інститути захисту прав суб'єктів соціально-трудова відносин), засоби масової інформації.

Таким чином взаємодія закладів освіти з владою має значний потенціал нарощування на рівні громад. Мова йде про співробітництво закладів освіти з органами місцевого самоврядування, які завдяки реформі децентралізації отримали повноваження розбудови соціальної інфраструктури загалом та сфери освіти зокрема. Незважаючи на поширеність експертних висновків про інституційну слабкість органів місцевого самоврядування виконувати покладені функції, більшість з них акумулює позитивний досвід, що дозволяє приймати ефективні рішення в умовах нестабільності (наприклад, як було в період пандемії COVID-2019 і шоків реакцій на вимоги дистанційного навчання та в період воєнного стану 2022 року і гострих реакцій на безпекові виклики організації навчання). Досвід розвинутих держав та період реалізації реформи децентралізації в Україні показав, що місцева влада здатна більш ефективно регулювати діяльність закладів освіти, оскільки володіє інформацією про реальну ситуацію щодо наповнюваності класів і шкіл, якості викладання, благоустрою будівель (особливо їх енергоощадності й технічної оснащеності), витрат на утримання закладів освіти (особливо шкіл з малою кількістю учнів), відсутність закладів дошкільної освіти та ін. Співробітництво закладів освіти з органами місцевого самоврядування дозволить виявити найбільш гострі проблеми та вказати на можливі способи їх вирішення.

Список використаних джерел

1. Руденко О. М. Сегеда Т. М. Інституціалізація діалогу влади та громадянського суспільства. *Global world: науковий альманах*. 2016. № 2(II). С. 23-31.
2. Макаренко Л., Сивак Т. Чухрай Н. Публічно-приватне партнерство як форма політичної участі. *Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії*. 2021. Вип. 34. С. 158-164.
3. Пухкал О. Г., Гомоляко О. В. Публічна та державна політика: єдність та відмінності. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 24. С. 106-112.

Іванова В.В.

студентка Навчально-наукового інституту державного управління Національного університету «Львівська політехніка»

ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ДОКУМЕНТООБИГУ В ОРГАНАХ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ

Розбудова інформаційного суспільства та впровадження технологій електронного урядування вимагають дослідження впровадження та удосконалення функціонування електронного документообігу.

Органи публічної влади використовують інформаційно-комунікаційні технології для обробки документів з метою підвищення ефективності і продуктивності публічних послуг. Досягнення в цій галузі призвели до розробки більш потужних систем електронного документообігу з більшими можливостями, які виходять за межі традиційного створення, друку та розповсюдження текстових документів до більш складних і досконалих інформаційних систем, здатних виявляти, обробляти, аналізувати, зберігати та розповсюджувати інформацію з високою швидкістю та представляти її у зрозумілому контексті не лише для користувачів системи (тобто не лише для публічних службовців, але і для громадян). У сучасному світі високої конкуренції необхідно ефективно й результативно керувати даними, що складніше реалізувати в публічному секторі, на відміну від бізнесу, адже модернізація передбачає заміну ручних процесів автоматичними. Оцифрування документів, записів та інших файлів замість того, щоб зберігати сотні тисяч паперових копій у громіздких архівах, які займають багато місця, дає максимальну користь для навколишнього середовища.

Перевагами впровадження електронного документообігу, що має стати ключем до цифрової трансформації України, є скорочення часу підготовки та руху документів, зменшення надмірності даних і дублювання інформації, єдина база реєстрації та зберігання, захист від несанкціонованого доступу, ефективна система підписання та пошуку електронних документів. Крім того, це дозволить зменшити фінансові та трудові витрати в діяльності органів публічної влади, запровадити ефективну систему контролю за процесом роботи.

Великою перевагою сучасних технологій є можливість підвищення ефективності забезпечення обміну інформацією в публічному управлінні, підвищення прозорості його витрат та збільшення можливостей державно-приватного партнерства.

Незважаючи на це, впровадження електронного документообігу, як і будь-якої іншої інформаційної системи, пов'язане з певними проблемами, здебільшого через організаційні та технологічні зміни. Особливо це актуально у віддалених громадах. Адже можливість здійснювати обмін інформацією у електронному вигляді неможлива без доступу до локальних та глобальних інформаційних мереж, без відповідної комп'ютерної техніки. Досі часто відбувається створення документів і в паперовій формі з власноручним підписом керівництва, що призводить до дублювання та затягування часу на опрацювання, порушується дотримання регламентованих строків та етапів опрацювання документів.

Список використаних джерел

1. Копняк К. В., Покиньючерда В. В. Електронний документообіг в публічному управлінні: проблеми впровадження, переваги та перспективи. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2020. № 10. URL <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1798>.
2. Величкевич М. Б., Мітрофан Н. В., Кунанець Н. Е. Електронний документообіг, тенденції та перспективи. URL: <http://science.lpnu.ua/sites/default/files/journalpaper/2019/apr/16036/vis689ism-44-53.pdf>.

ОСОБЛИВОСТІ СИСТЕМИ МОТИВАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ В ЗАКЛАДАХ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Мотивація – це те, що активізує, штовхає, надихає, стимулює людину і направляє його дії до поставленої мети. Існує два її найбільш поширених її значення:

- зовнішні дії
- внутрішні спонуки

Мотивацією називаються внутрішні спонуки будь-якого індивіда, які відповідають за напрям, рівень і наполегливість зусиль, що витрачаються на роботу:

– напрям визначає вибір людини в тих випадках, коли він поставлений перед альтернативою (наприклад, чи направити йому зусилля на якість продукції, що випускається, або на її кількість).

– рівень – кількість зусиль, що витрачаються індивідом (багато або мало).

– наполегливість визначає, скільки часу чоловік витрачає на здійснення тієї або іншої дії (наприклад, чи намагається він добитися якості продукції або відмовляється від цього, коли розуміє, наскільки це складно) [1].

Важливу роль у розумінні мотивації відіграють такі поняття як потреба, мотив, стимул. Потреба – це усвідомлена необхідність в тих або інших матеріальних, культурних благах, соціальних і духовних цінностях

Мотив – це феномен свідомості, це усвідомлена індивідуумом спонук до діяльності.

Стимул – це основний елемент управління людськими ресурсами компанії, що є зовнішньою спонукую до діяльності.

Мотивація персоналу в закладах охорони здоров'я має цілу низку складових мотивацій, а саме:

- до трудової діяльності, тобто спонукання персоналу до ефективної роботи, що забезпечує необхідні винагороди й задовольняє наявні потреби;
- до стабільної та продуктивної зайнятості;
- до розвитку конкурентоспроможності працівника [2].

По-перше, система мотивів і стимулів праці має опиратись на певну нормативно-правову базу. Працівник має знати, які вимоги ставляться перед ним, яка буде винагорода при їх отриманні та які санкції застосовуватимуться у випадку невиконання вимог. Стимулювання праці ефективно тільки у тому випадку, коли органи управління уміють добиватися і підтримувати той рівень роботи, за який платять. Для розвитку трудової активності потрібна правова основа відносин керівників і виконавців, за якою працівнику надається право самостійно обирати лінію трудової поведінки в межах, чітко зафіксованих правовими нормами.

По-друге, безперечно, кожна людина має потребу в змістовній, корисній, цікавій роботі, достойних умовах, вона хоче досягти перспективного росту, самоутверджуватись, відчувати самоповагу [2].

Останнім часом широкого поширення набуло поняття компетенції (від англійського *competency*), під якою розуміється демонстрована здатність співробітника виконувати певні виробничі функції. Компетенції об'єднують здібності і мотивацію співробітника і описують його виробничу поведінку. В якості прикладу управлінських компетенцій можна навести рішення управлінських проблем (збирання та аналіз інформації, визначення проблем, вироблення альтернативних рішень і вибір курсу дій), вплив на оточуючих (передача необхідної інформації, подолання бар'єрів і опору, здатність визначати дії людей) [3].

Отже, для того щоб успішно розвиватися, заклади охорони здоров'я повинні управляти підбором, навчанням, оцінкою, винагородою та комунікацією, тобто створити, використовувати і вдосконалювати особливі методи, процедури, програми організації цих

процесів. Взяті у своїй єдності методи, процедури, програми являють собою системи управління людськими ресурсами. Традиційно виділяють чотири такі системи, відповідні основним функціям управління людськими ресурсами, - підбір персоналу, навчання та розвиток персоналу, оцінка персоналу й винагорода персоналу. Іноді дві останні системи об'єднуються в одну через їх тісній взаємозалежності.

Таким чином, мотивація праці персоналу в закладах охорони здоров'я є складним багатогранним поняттям, яка стимулює працівників до ефективної праці та самовіддачі. Важливу роль при цьому відіграють грамотні підходи до управління персоналом в закладах охорони здоров'я.

Список використаних джерел:

1. Худоба О.В. Оцінка кадрового потенціалу системи охорони здоров'я України. URL: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/tpdu/2010-4/doc/4/06.pdf> (дата звернення 07.12.2022р.)
2. Західна О.Р., Мидлик Ю.І. Медична реформа в умовах децентралізації влади в Україні. Молодий вчений, №11. 2017. С.1155–1158.
3. Коробчинська Н.В. Моніторинг системи охорони здоров'я в системі управління на місцевому рівні. Публічне управління та митне адміністрування, № 1 (32), 2022. С. 58-69.

Кучерена Р. М.

студентка Навчально-наукового інституту державного управління Національного університету «Львівська політехніка»

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ПОСЛУГ ЗАКЛАДАМИ СФЕРИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

У 2017 році в Україні розпочалась реформа системи охорони здоров'я, важливим інструментом впровадження якої є створення сучасної електронної системи, що дозволить значно підвищити ефективність та прозорість охорони здоров'я. Стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) в розвинутих країнах вже змінила ряд індустрій та організацій, приносячи істотну вигоду як громадській охороні здоров'я, так й індивідуальному медичному обслуговуванню та адаптуючи способи надання медичних послуг і характер управління системами охорони здоров'я на всіх рівнях.

Україна є визнаним лідером у сфері розробки програмного забезпечення, що створює сприятливі передумови для розробки та реалізації технічних рішень у сфері ІКТ і медичної інформатики. Визначення основних напрямків, а також докладне планування необхідних заходів є вирішальним для досягнення довгострокових цілей, таких як доступність медичних послуг, управління якістю та ефективності системи охорони здоров'я.

Протягом 2017–2019 років відбулось ряд системних зрушень у сфері інформатизації охорони здоров'я, було прийнято ряд актів, якими було врегульовано діяльність електронної системи охорони здоров'я та інституцій, що мають її впроваджувати – Міністерство Охорони Здоров'я, Національна Служба Здоров'я України, Державне підприємство «Електронне здоров'я».

Проблеми, що підлягають вирішенню за допомогою інформатизації охорони здоров'я.

1. Неefективність системи охорони здоров'я. Статистичні дані свідчать, що показники середньої тривалості життя в Україні, рівень смертності населення є одними з найгірших в регіоні. При цьому Україна є четвертою в світі державою за показником кількості лікарняних ліжок на 10 000 тис. населення, має більшу порівняно із середньою

для країн-членів ЄС кількість лікарів та медичних сестер, значно вищі, ніж у середньому в ЄС рівень госпіталізації, середню тривалість перебування в стаціонарі та кількість амбулаторних контактів з розрахунку на одного пацієнта.

2. Недостатність у лікаря інформації про пацієнта. Інформація про стан здоров'я пацієнта фрагментована, первинна медична інформація зберігається у різних надавачів медичних послуг, як правило, в паперовому вигляді, що має результатом недоступність інформації для медичного персоналу поза закладом, високу вірогідність її втрати, низьку можливість моніторити та контролювати якість надання медичних послуг з боку контролюючих органів. У медичного персоналу екстреної медичної допомоги часто відсутня інформація, що може врятувати життя пацієнта.

3. Обмежена доступність медичних послуг. В ряді регіонів України спостерігається нестача кваліфікованого медичного персоналу, непропорційний територіальний розподіл спеціалістів (концентрація в великих містах, недостатність в сільській місцевості) формує запит на дистанційну медичну допомогу за допомогою засобів телемедицини.

4. Непрозорість системи охорони здоров'я, недостовірні дані та корупція. Внаслідок того, що практично всі процеси збирання первинних медичних даних та формування медичної статистики пов'язані з паперовим документообігом, в Україні відсутні дієві механізми збору якісної інформації для прийняття рішень органами управління системою охорони здоров'я та належного контролю над цією сферою [1].

З метою вирішення вищезазначених проблем в Україні впроваджується електронне урядування, очікується можливість доступу ЄСОЗ до міжвідомчих державних даних через систему взаємодії державних електронних ресурсів «Трембіта», діяльність в цьому напрямку координується Державним агентством з питань електронного урядування України.

Медичні інформаційні системи (МІС) – комплекс методологічних прийомів, технічних засобів і алгоритмів керування, призначених для збору, зберігання, обробки й передачі інформації з питань контролю якості медичної допомоги на різних рівнях управління. МІС розглядається як комплексна автоматизована інформаційна система, в якій об'єднані електронні медичні записи про пацієнтів, дані медичних досліджень в цифровій формі, дані моніторингу стану пацієнта з медичних приладів, засоби спілкування між співробітниками, фінансова та адміністративна інформація. Тобто дана інформаційна система, по суті, є сполучною ланкою між статистичними і бухгалтерськими відділами та відділеннями медичної діяльності закладу охорони здоров'я [2].

Кінцевим результатом застосування та використання якості інформаційних систем є, передусім, задоволення пацієнтів і можливість зайняти найкращу нішу на ринку медичних послуг. Це дасть змогу лікувальним закладам збільшити власні прибутки, а пацієнтам отримати прямий доступ до інформації про медичні заклади (спеціалізацію, графік консультацій лікарів та можливості запису до них у режимі он-лайн із підтвердженням). Використання закладами охорони здоров'я стаціонарної та (або) амбулаторної вторинної, третинної медичної допомоги спеціалізованих та універсальних інформаційних систем і технологій покращує процес управління, забезпечує розширену підтримку в прийнятті рішень, підвищує якість медичних послуг.

Список використаних джерел

1. Наказ МОЗ України від 01. 08. 2011 № 454 «Про затвердження Концепції управління якістю медичної допомоги у галузі охорони здоров'я в Україні на період до 2020 року» URL: https://www.moz.gov.ua/ua/portal/dn_20110801_454.html (дата звернення 07.12.2022р.).

2. Копняк К. В. Оцінювання ефективності впровадження медичних інформаційних систем. Економіка і організація управління. 2017. Вип. 2. С. 109-119.

Лескаркіна О. В.

студентка Навчально наукового інституту державного управління Національного університету «Львівська політехніка»

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ МІНІСТЕРСТВА ОБОРОНИ В УКРАЇНІ

Відповідно до Закону України «Про оборону України» від 06.12.1991 р. № 1932-ХІІ, оборона – це система політичних, економічних, соціальних, воєнних, наукових, науково-технічних, інформаційних, організаційних, інших заходів держави щодо підготовки до збройного захисту та її захист у разі збройної агресії або збройного конфлікту [1].

Слід зазначити, що до 2019 року за функціональною класифікацією Державного бюджету України до видатків на оборону в різні роки включалися такі підрозділи: військова освіта, дослідження і розробки у сфері оборони, військова допомога зарубіжним країнам.

До видатків на національну оборону за програмною класифікацією належать видатки Міністерства оборони України, які, в свою чергу, йдуть на:

- утримання Збройних Сил України;
- закупівлю, модернізацію та ремонт озброєння і військової техніки;
- капітальне будівництво і придбання житла для військовослужбовців;
- підготовку військових фахівців;
- медичне забезпечення особового складу ЗСУ, ветеранів військової служби та членів їх сімей, ветеранів війни;
- утилізацію боєприпасів, рідинних компонентів ракетного палива, озброєння, військової техніки та іншого військового майна.

Законом України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» від 20.12.1991 р. № 2011-ХІІ, соціальний захист військовослужбовців визначається як діяльність (функція) держави, спрямована на встановлення системи правових і соціальних гарантій, що забезпечують реалізацію конституційних прав і свобод, задоволення матеріальних і духовних потреб військовослужбовців відповідно до особливого виду їх службової діяльності [2].

Внаслідок війни відбулися значні змін у суспільстві і однією з них стало збільшення кількості ветеранів, які повертаються з війни з низкою проблем в різних сферах свого життя – фізичні травми, травма війни, зміна способу життя, втрата роботи, конфлікти в сім'ї. Станом на 2018 рік, кількість ветеранів АТО за даними з відповідей на звернення Комітету Верховної Ради України у справах ветеранів, учасників бойових дій, учасників АТО та людей з інвалідністю - 192 900 тисячі осіб. Власне, потреба у реінтеграції ветеранів від час переходу до цивільного життя і є очевидною.

Загальна кількість всіх ветеранів, які пройшли через бойові дії антитерористичну операцію, чи операцію об'єднаних сил станом на другу половину 2021 року становлять більше 400 тисяч захисників. Враховуючи середню кількість населення в Україні, це складає майже відсоток.

Статистичні матеріали, нормативні документи та наукові праці дослідників, а також зазвичай і гасла з політичних трибун чи трансляції з ефірів медіа тему захисників України розпочинають з того, що всі були не готові до того, що бійці повернуться з горнила війни і потрібно буде рухатись в напрямку вирішення даних проблем. Однак захисники не тільки поверталися, вони віддавали своє життя на сході. А такі обставини створювали ще більш несприятливі суспільні процеси.

Зазвичай, в суспільстві військові дії мають асоціацію з фізичним пораненням, але після повернення з передової поширеними є також і проблеми психологічного характеру, у результаті яких виникають психосоматичні захворювання. Соціологічне дослідження громадської організації «Юридична сотня» дуже змістовно розкриває наслідки участі у захисті України, зокрема: 23% ветеранів залишилися без основного місця праці; 32%

отримали відмову при працевлаштуванні через статус ветерана; 72% звернулися за медичною допомогою після проходження служби; 34% вважають, що їм потрібна психологічна допомога [3].

При збільшенні фінансування воєнного сектору, видатки бюджету Міністерства оборони України залишаються менше 3% ВВП як того вимагає закон України «Про національну безпеку України». Враховуючи той факт, що при постійно зростаючому рівні інфляції відбувається зростання рівня девальвації національної валюти, значного покращення економіки не відбулось, вона продовжує залишатися майже в стані стагнації. Таким чином окрім забезпечення національної безпеки слід приділити ще й вагомому питанню економічній безпеці, від якої залежить суверенітет та взагалі існування як самостійної держави.

Список використаних джерел

1. Про оборону України : Закон України від 06.12.1991 р. № 1932-ХІІ. Дата оновлення: 17.09.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/193212/page>
2. Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей : Закон України від 20.12.1991 р. № 2011-ХІІ. Дата оновлення: 01.01.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12>
3. Гетманцев Д. В умовах війни робота держави з економікою має базуватися на військових законах. URL: <https://interfax.com.ua/news/interview/812130.html>

Скачко Л. І.

студент Навчально-наукового інституту державного управління Національного університету «Львівська політехніка»

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Державне регулювання ефективного землекористування сільськогосподарських підприємств розглядається як цілеспрямована та системна діяльність державних органів в особі уряду країни та центральних органів влади, яка має визначатися основними завданнями політики земельних відносин та покликана врегульовувати за допомогою комплексу політичних, правових, економічних, адміністративних та інших методів відносини з приводу раціонального використання земель аграрних виробників у напрямі підвищення їх родючості та покращення на цій основі результатів господарювання суб'єктів.

Слід зазначити, що у законодавстві багатьох розвинутих країн на сьогодні досить чітко простежуються тенденції посилення державного регулювання земельних відносин, в першу чергу відносин земельної власності [1]. Разом з тим треба відмітити, що державне регулювання земельних питань складалося впродовж тривалого історичного періоду і здійснювалось шляхом застосування відповідних законодавчих норм або положень на практиці. Таке регулювання переслідувало дві головні мети: з одного боку – юридичний захист земельної власності і державні гарантії прав землевласників, з другого боку – державне корегування способу використання земель. У сучасних умовах державне регулювання спрямоване значним чином на врегулювання відносин власності на землю. В першу чергу це стосується колишніх республік Радянського Союзу та країн постсоціалістичного табору Східної Європи.

Виходячи з цього, державне регулювання земельних відносин сільськогосподарських підприємств, яке стосується окремих господарюючих суб'єктів як власників та користувачів земельних ділянок, у загальному вигляді має охоплювати такі три основні напрями:

1) регулювання фізичних параметрів окремих земельних ділянок. Сюди належить встановлення процедури вилучення (викупу) земель підприємців для загальнодержавних потреб, а також напрацювання нормативної бази для формування оптимальних розмірів сільськогосподарських підприємств;

2) встановлення порядку використання земель, який передбачає цільове призначення і спосіб використання окремої земельної ділянки у напрямі збереження її природних властивостей, а також врахування дії обмежень та обтяжень користування ділянкою, якщо вони існують;

3) обмеження повноважень розпорядження власника у напрямі запобігання спекуляціям із землею та надання земель у користування за ознаками фахової відповідності землекористувача [2].

Враховуючи те, що в основі державного регулювання земельних відносин повинен лежати економічний інтерес окремого землевласника чи землекористувача, воно в першу чергу повинно бути спрямоване на захист приватної власності на землю [3]. Цього можна досягти, використовуючи в сукупності такі важелі державного регулювання, які лежать у сфері екології, права, політики та науки з використанням заходів адміністративного характеру.

Таким чином, механізм державного регулювання слід розглядати у взаємозв'язку таких об'єктивно притаманних земельним відносинам методів – політичних, правових, економічних, адміністративних, соціальних та наукових. Такий підхід надасть можливість теоретично чітко розмежувати вплив політики, права економіки, адміністративних, соціальних та наукових важелів на формування і розвиток земельних відносин у сільському господарстві.

Отже, держава має регулювати земельні відносини між сільськогосподарськими підприємцями, ставлячи акцент не на адміністративний пресинг, а на створення цивілізованої нормативної бази, яка чітко регламентує дії кожного учасника земельних відносин, формування економічного середовища, сприятливого для здійснення господарювання на землі, сприяння соціальному захисту селян як основних суб'єктів господарювання на землі, забезпечення ведення сільськогосподарського підприємництва на науковій основі. Водночас держава повинна пильнувати за дотриманням законодавства підприємцями-землевласниками, карати винних за порушення правових норм, створювати умови для отримання коштів суб'єктами підприємництва через заставу землі, сприяти формуванню фінансових інституцій щодо здійснення операцій із землею тощо. Ці заходи повинні виконуватися в рамках єдиної земельної політики, здійснюваної державою на шляху до становлення ринкових земельних відносин у сфері сільськогосподарського виробництва, підвищення рівня конкурентоспроможності підприємств та покращення ефективності їх господарювання.

Список використаних джерел

1. Агроекологічна Політика й Програми в США : досвід для України : URL: <http://www.propozitsiya.com/?page=149&itemid=2362&number=76> (дата звернення 07.12.2022р.).

2. Баланюк І.Ф. Розвиток аграрних відносин у регіоні (теорія, методологія, організація): URL: <http://referatu.net.ua/newreferats/7569/180744/?page=7> (дата звернення 07.12.2022р.).

3. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. - 1996. - № 30. - 141 с.

ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ ТРУСКАВЕЦЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Інвестиційна привабливість є одним з головних чинників розвитку санаторно-курортної галузі. Трускавецька міська територіальна громада утворена внаслідок реорганізації сільських рад шляхом приєднання до Трускавецької міської ради (рішення міської ради від 01.12.2020 року №15). До складу Трускавецької міської територіальної громади увійшли адміністративно-територіальні одиниці: місто Трускавець і 5 сіл: Доброгостів, Уличне, Орів, Модричі, Станія.

Трускавець є всесвітньо відомим бальнеологічним курортом, одним із найдавніших в Європі. Статус курорту перевірений часом. Сьогодні курорт здатний бути зразком моделі рекрополісів, курортполісів і рекреаційних зон, місцем відпрацювання та поширення новітніх технологій в курортній галузі, впровадження ефективних методів лікування, реабілітації та оздоровлення населення. У готельній галузі Трускавецької МТГ задіяно найбільшу кількість працюючих.

Станом на 01.08.2022 року по Трускавецькій міській ТГ нараховувалось 3224 суб'єкти підприємництва, з них 1372 юридичні особи, 1852 фізичні особи - підприємці. Протягом 2021 року у санаторно-курортних закладах міста за даними моніторингу оздоровлено 183 444 особи, що на 90 828 осіб більше 2020 року, або на 98,1% (92 616 ос.). У санаторно-курортних закладах за 2021 рік відпочило 11 тис. іноземних громадян з 63 країн, що на 5,6 тис. осіб більше минулого року, або на 103,7% (2020 р. – 5,4 тис. ос.). Питома вага іноземних гостей у загальній кількості відпочивальників за 2021 рік становить 6%. За 2021 рік до бюджету розвитку громади надійшло 14134,9 тис. грн, в тому числі від: продажу земельних ділянок – 1478,7 тис.грн, надходження коштів пайової участі у розвиток інфраструктури населеного пункту – 599,6 тис.грн, надходження коштів від відчуження майна, що перебуває в комунальній власності – 364,3 тис.грн.

Сьогодні Трускавець одночасно може прийняти понад 8000 відпочиваючих. На території Трускавецької територіальної громади є санаторії, комфортабельні вілли; поліклініки і водолікарні, палац культури, бювети «Нафтусі» та інших мінеральних вод. Цілющі джерела мінеральних вод, медична база і висококваліфікований персонал забезпечують Трускавецькому курорту статус провідної здравниці України. Основними факторами, що визначають привабливість туристського регіону, є:

- доступність регіону, його природа і клімат;
- відношення місцевого населення до приїжджого;
- інфраструктура регіону;
- рівень цін і стан роздрібної торгівлі;
- спортивні, рекреаційні й освітні можливості;
- культурні і соціальні характеристики.

Трускавець завжди прагнув міжнародного визнання. Місто приєдналося до асоціації «Єврорегіон Карпати–Польща» та підписало угоду про співпрацю [2]. Цей крок має допомогти Трускавцю наростити популярність за кордоном. Демонстрація дружніх жестів з боку Польщі дає змогу скористатися реалізацією проектів з Європейським Союзом. Розвинена інфраструктура відпочинку та медична галузь дозволяє потужно рухатися в напрямку європейських стандартів, пов'язаних з оздоровленням. Асоціація «Єврорегіон Карпати–Польща» як бізнес-перспективу подає стратегію – з Трускавця зробити центр карпатського здоров'я, тобто будувати мережу оздоровчих курортів Карпат з центром в Трускавці, і в майбутньому, з усього великого портфеля Карпатської марки, продавати Трускавець нарівні з іншими Карпатськими оздоровницями Польщі, Словаччини та Румунії.

Проблемою прикордонних регіонів як в Україні, так і в Польщі є те, що ці місцевості з низьким рівнем розвитку інфраструктури, низьким рівнем доходів. Цей рівень необхідно піднімати, діючи спільно та беручи до уваги наявний потенціал. Перспективною є ідея популяризувати весь карпатський регіон під великим брендом «Карпатія» – Риманув, Івоніч, Полянчик, Трускавець, Східниця, Моршин, Шкло як місця для хорошого відпочинку. Експертами визначено стратегічні цілі, до яких будуть прагнути учасники:

- 1) ідентифікація карпатських курортів, їхнього іміджу;
- 2) створення спільної професійної системи управління рекламою;
- 3) зростання рівня інтеграції суб'єктів, які творять продукт;
- 4) інформування і просвіта мешканців з метою їх самоідентифікації з територією, яку вони представляють;
- 5) позиціонування продуктів і іміджів [1].

Акцент має бути саме на відпочинок, набирання нових сил, відновлення енергії. Цільовою аудиторією можуть бути і мешканці великих міст, які хочуть втекти від поближче до природи, і внутрішньо-переміщені особи, які втекли від бойових дій. Окрім того зацікавленими є мешканці самої територіальної громади, які хочуть відкрити для себе нову якість послуг, теж можуть бути клієнтами карпатських курортів.

Трускавецька МТГ може розвивати агротуризм, спортивний зимовий туризм. Достатньо добре розвинений такий вид туризму, як діловий, конференційний, екскурсійний. Пріоритетними повинні бути усі ці види туристичних продуктів. З такого погляду інвестиційна привабливість територіальної громади є одним з головних чинників розвитку санаторно-курортної галузі.

Список використаних джерел

1. Ключак В. Риманув і Трускавець популяризують туризм. URL: <http://protruskavets.org.ua/rymanuv-i-truskavets-populyaryzuyut-turyzm/>
2. Стратегія розвитку Трускавецького регіону до 2028 року. URL: https://drive.google.com/file/d/1AgFAgGZWGChX4teV2qOcw5rPDTvnP_ji/view.

Pyets M.

*student of the Educational and Scientific Institute of Public Administration,
Lviv Polytechnic National University*

STATE REGULATION OF DEMOGRAPHIC SECURITY OF UKRAINE

Demographic security, like any system, has its own structure, which consists of a set of elements that have certain attributes and properties that interact with each other, affect the overall development of the system and the development of a separate element, each of which, in turn, has a number of specific functions. Such a demographic system contains the properties and functions of each element, the interaction of which leads to the appearance of their new properties. The specified system strives for stability of development, balance, harmonious interaction with structural elements and reduction of the influence of the external environment, which involves adaptation in order to maintain an optimal state when external conditions change. In the event of a loss of balance, the beginning of a crisis or a conflict, the system tries to restore it, thus entering the process of transformation of demographic processes and foresees mainly qualitative shifts in its structure, in the interrelationships of its elements, which ultimately leads to a change in its state and forms of functioning.

As of today, the country's demographic sphere has signs of a crisis of development, which are directly reflected in both the natural and mechanical movement of the population [1-3]. The way out of the crisis can be a complex system of interacting political, legal, socio-economic and cultural and informational methods and tools used by the state, by managing them on the basis of

demographic policy, which is based on the implementation of strategic, tactical and operational goals to create conditions that contribute to the achievement of structural improvement and general development of the system of demographic processes in the existing internal and foreign political conditions.

In the modern globalization-post-industrial dimension of the world economic structure, where in the process of production of material and spiritual goods, such qualitative and quantitative characteristics of the population as human capital and labor potential begin to play a key role, namely the creation of conditions for the improvement of demographic and socio-economic processes of the life of the population comes to the fore. The question of the formation of labor resources and human capital is the demographic basis of economic development.

In order to effectively regulate demographic security, the country's demographic, migration and socio-demographic policy is considered as the main tool, the main goal of which should be to ensure an adequate standard of living of the population, which should be expressed in receiving an appropriate amount of social benefits and services. These levers are a solid foundation for improving demographic processes. However, it is worth noting that the regulation of demographic security only by socio-economic methods is not a completely successful approach, as it does not always have a long-term effect, only a comprehensive approach using political and legal initiatives and cultural and informational methods will contribute to ensuring and improving the demographic situation.

A system for ensuring the management and regulation of demographic security is also proposed, in which there is a functional and organizational interaction of its main components, such as: political-legal, socio-economic, environmental, foreign policy and other influencing factors of both the external and internal environments, with the aim of management and regulation of demographic processes, leveling the negative impact of factors and their consequences on the one hand, and providing conditions for improving the influence of components on the development of the system of demographic processes, which would contribute to ensuring the implementation of the main state goals regarding the development of demographic processes, on the other. Therefore, when developing methodical approaches to assessing the structure of the demographic security regulation system, attention should be paid to the system of strategic planning of their development and the definition of the main scenarios of its development, taking into account the existing factors of both internal and external influence, which, unlike from others, makes it possible to assess the current state of development of demographic processes and determine the main points of influence to improve the situation, which will allow the state demographic policy to ensure the development and further stability of demographic processes.

Demographic security in Ukraine before the start of the war did not have the best indicators. Low birth rate, high mortality rate, constant population migration were its indicators. Unfortunately, the demographic security during the martial law in the country contributes even more to the decrease in the indicators of the demographic process. There are currently no positive changes in the demographic security system and everything depends on the further development of the war: when it will end, how will it end, who will remain alive, who will return home, and who will not? The post-war years will be difficult for everyone, and in all areas. Only the real picture will show how the demographic security of Ukraine will take place and who will ensure its development.

References

1. Bidak, V. Ya., & Baranyak, I. Ye. (2021). Risk-generating features of the growing external migration activity of the population of the Carpathian region. *Rehional'na ekonomika - Regional Economy*, 99 (1), 44-54. doi: 10.36818/1562-0905-2021-1-5.
2. Krasovsky, K. (2009). Alcohol-related mortality in Ukraine. *Drug and Alcohol Review*, 28, 396–405. doi: 10.1111/j.1465-3362.2009.00034.x.
3. Matviishyn, Ye., & Dziurakh, Yu. (2021). Forecasting Demographic Changes on Rural Areas in The Regions of Ukraine. *Agrarian Economy*, 14, (1-2), 91-102. doi: 10.31734/agrarecon2021.01-02.091

ЗМІСТ

<i>Вершигора Ю. З.</i> ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО ЯК ОДНА З РУШІЙНИХ СИЛ У ПОВОЄННОМУ ВІДНОВЛЕННІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ	4
<i>Войтик О. Є.</i> ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ НАДАННЯ ПУБЛІЧНИХ ПОСЛУГ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	6
<i>Гаврюшина М. Є.</i> ПРОГНОЗУВАННЯ ВПЛИВУ РОСІЙСЬКОЇ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ НА ЗМІНИ ОБСЯГІВ ВИРОБНИЦТВА ТА ЕКСПОРТУ УКРАЇНСЬКОЇ АГРАРНОЇ ПРОДУКЦІЇ	7
<i>Гарбариніна В. Ю.</i> МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ СТАНДАРТІВ ЯКОСТІ ТА ДОСТУПНОСТІ НАДАННЯ ПУБЛІЧНИХ ПОСЛУГ НА РІВНІ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ	9
<i>Дубровська М. М.</i> ПРОБЛЕМИ ФІНАНСУВАННЯ ЗАХОДІВ, ОРІЄНТОВАНИХ НА ЗМЕНШЕННЯ НЕГАТИВНОГО ВПЛИВУ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ НА НАВКОЛИШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ	10
<i>Журавель Ю. В.</i> РОЛЬ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ ДЛЯ РОЗВИТКУ ГРОМАДИ	12
<i>Іванова В.В.</i> ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ДОКУМЕНТООБИГУ В ОРГАНАХ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ	14
<i>Кузик Є. С.</i> ОСОБЛИВОСТІ СИСТЕМИ МОТИВАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ В ЗАКЛАДАХ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я	15
<i>Кучерепа Р. М.</i> ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ПОСЛУГ ЗАКЛАДАМИ СФЕРИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я	16
<i>Лекаркіна О. В.</i> ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ МІНІСТЕРСТВА ОБОРОНИ В УКРАЇНІ	18
<i>Скачко Л. І.</i> ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ	19
<i>Пристаї Р. С.</i> ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ ТРУСКАВЕЦЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ	21
<i>Pyets M.</i> STATE REGULATION OF DEMOGRAPHIC SECURITY OF UKRAINE	22

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

ПЕРСПЕКТИВИ РЕГІОНАЛЬНОГО ТА МІСЦЕВОГО РОЗВИТКУ

Матеріали наукової конференції молодих учених

9 грудня 2022 року

Матеріали та пристатейна література
публікуються в авторській редакції.
За достовірність фактичної інформації у публікаціях
відповідальність несуть автори

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Львівська політехніка»
Навчально-науковий інститут державного управління
Кафедра регіонального та місцевого розвитку

Україна, 79491, Львів-Брюховичі, вул. Сухомлинського, 16
тел. (032) 234-64-68
Електронна пошта: rnr.dept@lpnu.ua,
Вебадреса: <https://lpnu.ua/rnr>